

Sygn. akt IX Ga 361/14

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie IX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodnicząca: SSO Sławomir Boratyński – spr.

Sędziowie: SO Beata Błotnik

SR Beata Figaszewska (del. do SO)

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Olszewska-Judin

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z wniosku Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w T. i (...) .PL” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.

o wpis

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 24 lipca 2014 roku, sygn. akt LU VII Ns Rej. Za (...)

postanawia:

oddalić apelację

Sygn. akt IX Ga 361 / 14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy wszczętej z wniosku Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. z udziałem (...) .PL (...) z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w T. o wpis do rejestru zastawów w przedmiocie skargi na postanowienie referendarza sądowego z dnia 12 czerwca 2014 r. sygn. akt LU VII Ns Rej Za (...) postanowił oddalić wniosek .

Jako uzasadnienie postanowienia wskazano ,że w dniu 15 kwietnia 2014 r. Bank (...) Spółka Akcyjna w W. złożył do Sądu Rejonowego Lublin - Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku wniosek o wpisanie zastawu rejestrowego do rejestru zastawów. Postanowieniem z dnia 12 czerwca 2014 r. Sąd rejestrowy oddalił przedmiotowy wniosek uznając, iż umowa zastawnicza dołączona do wniosku jest niezgodna z prawem. Na powyższe postanowienie wnioskodawca złożył skargę, w której domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i dokonania wpisu zgodnie z wnioskiem. Na skutek wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego utraciło moc- art. 398²² § 2 k.p.c.

Sąd Rejonowy ustalił, że w okolicznościach niniejszej sprawy Bank (...) Spółka Akcyjna w W. złożył wniosek o wpisanie zastawu rejestrowego na przecinarce taśmowej dołączając do wniosku umowę o ustanowienie zastawu rejestrowego z dnia 20 lutego 2014 r. ustanowionej w celu spłaty wierzytelności Banku wynikającej z weksla in blanco wystawionego przez spółkę (...). Do wniosku została również dołączona deklaracja wystawcy weksla, z której wynika, iż weksel in blanco został wystawiony jako zabezpieczenie wierzytelności zastawcy wynikających z Umowy o linię wieloproduktową nr (...) z dnia 20 lutego 2014 roku i Bank ma prawo wystawić weksel do wysokości kwoty 12.600.000,00 złotych.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz. U z 2009 r. nr 67 poz. 569 z późn. zm.) umowa zastawnicza powinna określać co najmniej m.in. wierzytelność zabezpieczoną zastawem przez oznaczenie stosunku prawnego, z którego ta wierzytelność wynika lub może wynikać oraz najwyższej sumy zabezpieczenia. W świetle powyższego przepisu, aby zidentyfikować wierzytelność zabezpieczoną zastawem strony umowy powinny wskazać stosunek prawny, z którego wynika zabezpieczona wierzytelność. Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd ten stwierdził, iż zastaw na przecinarce plasmowej będącej zgodnie z wnioskiem przedmiotem zastawu został ustanowiony w celu zabezpieczenia spłaty wierzytelności wynikającej z umowy o linię wieloproduktową nr (...) z dnia 20 lutego 2014 r.

Wierzytelność wskazana w niniejszej umowie zastawniczej mogłaby wynikać z weksla tylko w przypadku, gdy weksel ten nie byłby wekslem in blanco. Wskazano nadto, że zobowiązanie z weksla jest zobowiązaniem abstrakcyjnym co oznacza, iż weksel odrywa się od podstawy ekonomicznej, która była powodem jego wystawienia. Dla ważności zobowiązania wekslowego nie jest więc istotne, czy istniało zobowiązanie będące przyczyną wystawienia weksla oraz czy było ono ważne. W przedmiotowej umowie jako źródło wierzytelności zostały jednak wskazane weksle in blanco, które nie są jeszcze weksłami, a przez to nie są zobowiązaniem abstrakcyjnym. Nieposiadanie wszystkich cech weksla przez weksel in blanco wiąże się z tym, iż nie zawiera on wszystkich elementów wymaganych dla ważności weksla. Wskazuje na to według Sądu I instancji art. 10 prawa wekslowego używając sformułowania "weksel, niepełny w chwili wystawienia". Dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo (tak Izabela Heropolitanska, Komentarz do art. 10 ustawy prawo wekslowe - Prawo Wekslowe i Czekowe. Praktyczny komentarz, LEX 2011, por. wyrok SN z dnia 20 listopada 1930 r., Rw. III 1445/30, PS 1931, poz. 486).

W świetle powyższych rozważań Sąd Rejonowy uznał, iż wierzytelność wskazana w przedmiotowej umowie zastawniczej nie może wynikać z wymienionego w § 1 tej umowy - weksla in blanco, który jak wskazano wyżej nie jest zobowiązaniem abstrakcyjnym istniejącym w oderwaniu od umowy o linię wieloproduktową nr (...) z dnia 20 lutego 2014 r., tylko właśnie z tej umowy. Umowa zastawnicza dołączona do wniosku jest zatem niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa na skutek wadliwego oznaczenia stosunku prawnego, z którego wynika wierzytelność zabezpieczona zastawem.

Powyzsze rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zostało zaskarżone w całości apelacją przez wnioskodawcę. Rozstrzygnięciu temu skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 3 ust. 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, przez przyjęcie że wierzytelność wskazana w umowie zastawniczej, która ma być zabezpieczona zastawem rejestrowym, nie może wynikać z weksla in blanco. Wskazując na powyższy zarzut apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i nakazanie Sądowi dokonanie wpisu zastawu rejestrowego zgodnie z wnioskiem wnioskodawcy oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Jako uzasadnienie apelacji wskazano, że zdaniem Banku sprzeczne z prawem jest ustalenie, że wierzytelność z weksla in blanco nie może być wskazana w umowie zastawniczej ponieważ powyższa wierzytelność nie może być zabezpieczona zastawem rejestrowym. Nieprawidłowe jest przyjęcie, że zastaw rejestrowy może zabezpieczać tylko wierzytelności istniejące. Zastaw rejestrowy może zabezpieczać również wierzytelności przyszłe i warunkowe (art. 3 ust. 2 punkt 4 ustawy o zastawie rejestrowym) a zatem takie wierzytelności mogą być wskazane w umowie zastawu. Wskazano, że wierzytelność z weksla in blanco kreuje wierzytelność warunkową. Jest to warunek zawieszający w

postaci wypełnienia weksła zgodnie z deklaracją. Powyższe rozumienie wierzytelności z weksła in blanco znajduje potwierdzenie w dalszej części komentarza do art. 10 ustawy prawo wekslowe, na który powołał się Sąd, oddalając wniosek o wpis: „Prawo wekslowe używając wyrażenia "weksel, niezupełny w chwili wystawienia" wskazuje tym samym, iż taki dokument nie może być uznany za papier bezwartościowy. Zawiera on już zobowiązanie wekslowe, (...). Zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksła istnieje od chwili złożenia na nim podpisu a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksła (por. wyrok SN z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, LEX nr 137623; postanowienie SA w Poznaniu z 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03, Wokanda 2004, nr 5, s. 43 oraz poglądy doktryny np. A. S., Komentarz..., s. 95, według którego weksel in blanco jest wekslem, jednakże zobowiązanie z takiego weksła jest zobowiązaniem warunkowym, które wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną wówczas, gdy weksel zostanie poprawnie uzupełniony”.

Biorąc pod uwagę, że:

- 1) wierzytelności warunkowe mogą zostać zabezpieczone zastawem rejestrowym,
- 2) weksel in blanco kreuje wierzytelność warunkową,
- 3) w umowie zastawniczej jako źródło wierzytelności został wskazany weksel in blanco,

decyzja Sądu o odmowie wpisu jest sprzeczna z prawem. Dodatkowo wskazano, że Bank co najmniej od 10 lat zabezpiecza zastawem rejestrowym wierzytelności z weksła in blanco. W dotychczasowej praktyce Bank nie spotkał się z odmową wpisu zastawu rejestrowego z uzasadnieniem jak w zaskarżonym postanowieniu Sądu.

Sąd Okręgowy Sąd Gospodarczy rozpoznając przedmiotową apelację ustalił i zważył, co następuje:

Stosownie do przepisu art. 378 § 1 kpc który będzie mieć tu zastosowanie poprzez art. 13 § 2 kpc sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. Związanie granicami wniosków apelacji oznacza zaś, że sąd drugiej instancji nie może objąć swą kontrolą tej części orzeczenia sądu pierwszej instancji, która nie została zaskarżona. Sąd nie jest zaś związany treścią wniosku apelacyjnego co do sposobu rozstrzygnięcia. Stosownie natomiast do przepisu art. 694⁷ kpc w razie uwzględnienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego w postępowaniu rejestrowym, dotyczącego wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi rejestrowemu. Rozpoznając ponownie sprawę, sąd rejestrowy uwzględnia wskazania sądu drugiej instancji oraz aktualny stan rejestru. Treść powyższego przepisu oznacza, że w sprawach rejestrowych sąd drugiej instancji nie jest władny orzekać reformatoryjnie. Nawet zatem uznając apelację za uzasadnioną, sąd odwoławczy zaskarżone postanowienie może co najwyżej uchylić i sprawę przekazać sądowi rejonowemu do ponownego rozpoznania. K. charakter sprawowanego przez sąd drugiej instancji nadzoru judykacyjnego sprawia, że wadliwość zaskarżonego postanowienia sądu rejestrowego może usunąć wyłącznie tenże sąd rejestrowy. Uchylając postanowienie, sąd odwoławczy nie jest jednak pozbawiony wpływu na wynik sprawy rozpoznawanej ponownie. W myśl bowiem komentowanego artykułu (in fine), rozpoznając ponownie sprawę, sąd rejestrowy uwzględnia wskazania sądu drugiej instancji, które są dla niego wiążące, z zastrzeżeniem jednakże nakazu uwzględniania aktualnego stanu rejestru.

W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowa apelacja jest jednakże w całości niezasadna i nie zasługuje na jej uwzględnienie.

Przed odniesieniem się jednak do poszczególnych zarzutów zawartych we wniesionej apelacji na wstępie należy także podkreślić, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego sąd drugiej instancji, jako sąd orzekający merytorycznie, powinien dokonać samodzielnej oceny wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji i poczynić własne ustalenia faktyczne. Sąd ten może tym samym dokonywać ustaleń faktycznych sprzecznych z ustaleniami stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku, nawet na podstawie dowodów przeprowadzonych wyłącznie w trakcie postępowania pierwszoinstancyjnego. Musi jednak w swojej działalności harmonizować ogólne (art. 227-315 k.p.c.) i szczególne (art. 381-382 k.p.c.) reguły postępowania dowodowego.

Dokonanie przez sąd drugiej instancji odmiennych ustaleń bez przeprowadzania dodatkowych dowodów jest dopuszczalne i uzasadnione w szczególności wtedy, gdy dowody te mają jednoznaczną wymowę, a ocena sądu pierwszej instancji jest oczywiście błędna. Niezbędne jest wykazanie w czym tkwi wadliwość stanowiska sądu pierwszoinstancyjnego, dlaczego określone dowody dostarczają odmiennych wniosków, które z dowodów nie zasługują na wiarę, co sprawia, że wyłania się inny obraz stanu faktycznego sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2003r., IV CKN 1752/00, LEX nr 78279; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2002r., I CKN 567/99, LEX nr 53925 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2001 r., II UKN 339/00, OSNP 2003/1/21). Sąd odwoławczy ma nadto nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz jego własnej samodzielnej oceny, przy uwzględnieniu zasad wynikających właśnie z przepisu art. 233 § 1 kpc niezależnie od tego czy ustaleń dokonuje po przeprowadzeniu nowych dowodów bądź ponowieniu dotychczasowych, czy też wskutek podzielenia ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji.

Jak wskazano powyżej apelacja strony powodowej jest niezasadna i w związku z tym podlega oddaleniu. Rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest nadto co do zasady prawidłowe i w całości odpowiada ono prawu, zaś Sąd I instancji dokonał prawidłowej wykładni przepisów prawa materialnego przywołanych w apelacji i właściwie je zastosował.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji prawidłowo bowiem ustalił, że przedmiotowa umowa nie spełnia wymogów określonych przez przepisy ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Sąd I instancji prawidłowo uznał, że przedmiotowa wierzytelność, która miała być zabezpieczona zastawem rejestrowym nie mogła wynikać z podstawy wskazanej w tej umowie i w związku z tym przedmiotowa umowa nie spełniła wymogów przewidzianych w ustawie powołanej powyżej. Sąd ten prawidłowo uznał, że podstawę tę stanowić może co najwyżej umowa, której wykonanie weksel miał zabezpieczać, a nie sam weksel in blanco. Mamy tu zatem faktycznie do czynienia z zabezpieczeniem przyszłych wierzytelności jak podnosił skarżący w uzasadnieniu apelacji, jednakże wierzytelność ta w świetle powyższego nie może wynikać z samego weksla, ale co najwyżej z powyższej umowy. Z weksla in blanco jako takiego nie wynika bowiem żadna wierzytelność, w tym wierzytelność przyszła. Weksel in blanco nie odnosi się także do żadnej konkretnej wierzytelności. Jak wynika ze stanowiska doktryny (por. między innymi Komentarz, na który powołał się Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia) Prawo wekslowe dopuszcza możliwość wystawienia weksla, który w chwili wystawiania nie zawiera wszystkich elementów niezbędnych dla jego ważności określonych w art. 1 i 2 oraz 101 i 102 a taki weksel określany jest właśnie mianem weksla in blanco, chociaż w Prawie wekslowym brak jest także jego definicji. W przypadku weksla własnego in blanco jest to dokument zawierający co najmniej podpis wystawcy złożony w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, natomiast w przypadku weksla trasowanego in blanco jest to dokument opatrzony co najmniej przyjęciem złożonym w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego (por. orzeczenia SN: z dnia 1 marca 1935 r., C 2022/34; Zb. Orz. SN 1936, nr 2, poz. 45; z dnia 2 maja 1935 r., III C 138/34, Zb. Orz. SN 1936, nr 3, poz. 98; z dnia 28 maja 1998 r., III CKN 531/97, OSN 1999, nr 1, poz. 13 oraz postanowienie SA w Poznaniu z dnia 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03, Wokanda 2004, nr 5, s. 43). Weksel in blanco składany jest na zabezpieczenie wierzytelności lub na zabezpieczenie roszczeń mogących powstać w przyszłości z tytułu szkód i strat, jakie może spowodować wystawca weksla. Weksel gwarancyjny jest to właśnie weksel in blanco złożony na zabezpieczenie stosunku umownego zachodzącego między wystawcą weksla a osobą, której weksel jest wręczany, np. udzielonego kredytu, udzielonej pożyczki.

Weksel in blanco nie jest jednakże jeszcze wekslem, ze względu na to, iż nie zawiera wszystkich elementów wymaganych dla ważności weksla na co zwrócił zasadnie zresztą uwagę Sąd I instancji. Zawiera on wprawdzie już zobowiązanie wekslowe, bowiem wystawca lub akceptant złożyli na nim swoje podpisy właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego i zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksla istnieje od chwili złożenia na nim podpisu, a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksla (por. wyrok SN z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, LEX nr 137623; postanowienie SA w Poznaniu z 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03, Wokanda 2004, nr 5, s. 43 oraz poglądy doktryny np. A. Szpunar, Komentarz..., s. 95, według którego weksel in blanco jest wekslem, jednakże zobowiązanie z takiego weksla jest zobowiązaniem warunkowym, które wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną

wówczas, gdy weksel zostanie poprawnie uzupełniony) , jednakże pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo (por. wyrok SN z dnia 20 listopada 1930 r., Rw. III 1445/30, PS 1931, poz. 486). Tym samym trudno jest mówić w tym przypadku, gdy mamy do czynienia z niewypełnionym wekslem nawet o wierzytelności przyszłej czy warunkowej .Rację ma zatem Sąd I instancji twierdząc ,że wierzytelność wskazana w przedmiotowej umowie zastawniczej nie może w żadnej mierze wynikać z wymienionego w przedmiotowej umowie weksla in blanco, który jak wskazano wyżej nie jest zobowiązaniem abstrakcyjnym istniejącym w oderwaniu od powyższej umowy , a może być co najwyżej wierzytelnością wynikającą właśnie z tej umowy. Umowa zastawnicza dołączona do wniosku na taką jednak wierzytelność się jednak nie powołuje , a na wierzytelność z weksla in blanco , a tym samym zatem jest ona niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa na skutek wadliwego oznaczenia stosunku prawnego z którego wynika wierzytelność zabezpieczona zastawem.

Mając powyższe na względzie należy stwierdzić ,że Sąd Rejonowy zasadnie zatem odmówił dokonania wpisu przedmiotowego zastawu do rejestru zastawów . Wbrew zatem zarzutom apelacji wskazać należy, iż ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy i ich ocena są prawidłowe i Sąd Okręgowy podziеляjąc je, przyjmuje za własne, co sprawia, iż nie zachodziła już potrzeba ich powtarzania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97 – OSNAP 1998 nr 9, poz. 104 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 521/98 – OSNAP 2000, nr 4, poz. 143).

W świetle powyższego w ocenie Sądu Okręgowego nie doszło zatem do naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego – przepisu przywołanego przez skarżącego we wniesionej apelacji a zawartego w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów .

Mając powyższe na względzie i w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. w związku z przepisem art. 518 kpc i art. 13 § 2 kpc oraz art. 7 ustawy o KRS Sąd Okręgowy nie uwzględnił wniesionej apelacji jako zasadnej i ją w całości oddalił .

Brak rozstrzygnięcia w postanowieniu przez Sąd Okręgowy o kosztach postępowania uzasadnia przepis art. 520 § 1 kpc . Stanowi on bowiem ,że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Pozostali uczestnicy postępowania nie wykazali natomiast ,że zostały przez nich poniesione jakieś koszty, tak aby mógł znaleźć tu zastosowanie przepis § 2 czy § 3 art. 520 kpc.